

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי כ"ט טבת תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות מט.
דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד תחילת סימן רצ"ד. | לוח יומי מקוצר: עמוד 138 סימן רצ"ג/רצ"ד.
מוסר: תחילת חתימת הספר עד חתימת הספר והנה כהיום.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ב משנה ט' רבי שמעון אומר 'עד משנה יב' וכל מעשיך יהיו לשם שמים'.

הדף היומי בהלכה

אסור לעשות מלאכה במוצ"ש עד שיראו שלושה כוכבים קטנים

ואף לשיטת הגאונים הידועה, שאורך בין השמשות ביום הממוצע הוא 13.5 דקות (לפחות בארץ ישראל, ועל פי השיטה הרווחת בפוסקים), ראיית הכוכבים נדרשת בכל זמן ובכל מקום, ובפרט במדינות הצפונית, שהנשף – זמן המעבר בין יום ללילה – ארוך מאד, ואין לנו ידיעה מדויקת לגבי אורך בין השמשות, והסימנים לסיומו הם רק הסתלקות האדמומית וראיית הכוכבים.

[שו"ע רצג, ב, משנ"ב ג-ד (וראה שם עוד), וביה"ל ד"ה שיראו, וד"ה שלשה; ביאורים

ומוספים דרשו, 8; וראה שם, 9]

בצאת השבת, אסור לעשות מלאכה עד שיראו שלושה כוכבים קטנים. ומן הדין די בשלושה כוכבים בינונים הנראים לאחר שהסתלקה האדמומית מכל כיוון הרקיע בצד מערב, שבו שוקעת השמש, אלא שאין אנו בקיאים במידת הכוכבים, ועלולים להחליף בין בינונים לגדולים הנראים ביום; ולכן – לענין מלאכות שבת שאיסורן מדאורייתא החמירו להמתין עד שיראו כוכבים קטנים, וראה עוד להלן.

הדף היומי בהלכה

ניתן לסמוך על לוח ושעון לענין עשיית מלאכה במוצאי שבת?

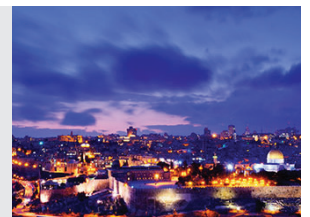
וכשאין אפשרות לבדוק את הסימנים האמורים, מחוסר ידע, או שהשמים מעוננים, וכדומה – יש להמתין עד שלא יהיה כל ספק בכך שכבר לילה; ולדעת רבנו תם – יש להמתין לפחות 72 דקות, כנ"ל. וכמוכן, שמי שיש ברשותו לוח ושעון מדויקים, רשאי לסמוך על זמני הלוח, ואינו זקוק לכל סימן אחר.

[שו"ע רצג, ב, משנ"ב ו-ז, וביה"ל ד"ה עד]

לשיטת רבנו תם שבין השמשות נמשך ביום ממוצע 72 דקות (לשיטה הרווחת בפוסקים) – יש להמתין במוצאי שבת עד לסיום זמן זה אף כשהסתלקה האדמומית מהרקיע ונראו הכוכבים, אך כשלא ידוע מתי היתה השקיעה, ניתן להסתמך על סימנים אלו, ולהניח שחלפו 72 דקות מזמן השקיעה. ויש אומרים שאף לדעת רבנו תם אין צורך להמתין 72 דקות אלא כשטרם נראו הסימנים האחרים, אך כשהסתלקה האדמומית ונראו הכוכבים שוב אין צורך להמתין.

הדף היומי בהלכה

מאריכים בני אשכנז בניגון 'והוא רחום' ו'ברכו' במוצאי שבת?

ללילה (ראה לעיל), אין לעשות מלאכה עד להראות שלושה כוכבים הסמוכים זה לזה; ולמעשה, אין צורך לבדוק שהכוכבים הסמוכים אכן נראים, אלא די בהמתנה זמן מה לאחר הראות המפוזרים.

ומשום כך, מנהג כל ישראל לאחַר מעט את תפילת ערבית במוצאי שבת; ומנהג בני אשכנז גם להאריך מעט בניגון 'והוא רחום' ו'ברכו'.

[שו"ע רצג, ב-ג, ומשנ"ב ה; ביאורים ומוספים דרשו, 12; ביה"ל רסא, ב, ד"ה יש]

חייב אדם להוסיף מחול על הקודש, בין בכניסת השבת ובין בצאתה. לדעת רוב הראשונים, חובה זו היא מדאורייתא, אך אין איסור לאו וכתת על עשיית מלאכה בזמן זה, אלא מצות עשה לשבות ממלאכה; וכן דעת השולחן ערוך. ויש אומרים שזו מצוה דרבנן.

וזמן התוספת במוצאי שבת הוא לאחר בין השמשות, בזמן שהוא ודאי לילה; והיינו, שלאחר הראות שלושה כוכבים קטנים מפוזרים, שהם סימן מובהק

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א מביא את המקור בגמרא על העצה של המהרי"ל דיסקין לרבה הראשי של מצרים לבעייתו של פואד מלך מצרים

ליום היארציית של המהרי"ל דיסקין זי"ע

הרב אברהם פוקס

כאשר קיבל המהרי"ל את מכתבו של רבה של מצרים, השיב לו מיד שעל פי חז"ל אפשר למצוא עצה להצלתה, וציין מאמר חז"ל מסויים שממנו ניתן ללמוד טענה שתפטור את המלך. הטענה הובאה בפני המלך ע"י רבה של מצרים, וכשטען אותה בפני השרים הם קיבלוה והגזירה התבטלה. כאשר נודע למלך מצרים מפי רבי חיים נחום כי הגאון מבריסק הוא זה שמצא את המקור בחז"ל שהביא להצלתו, כתב לו המלך מכתב תודה, בצירוף מדליית זהב לאות הוקרה. הגאון החביא את המדליה באחת ממגירותיו, ולאחר הסתלקותו מצאו בני הבית את המדליה, ולא הבינו פשר הדבר, עד שרבה של מצרים סיפר את השתלשלות העניין. והנה, המספר לא זכר מהו המקור בדברי חז"ל שאליו ציין המהרי"ל דיסקין. וכאשר נשאל מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א היכן בחז"ל ניתן למצוא את הפתרון לבעיית מלך מצרים, ציין לגמרא במסכת עבודה זרה דף מ"ז ע"א, שם מובא ספקו של רבה: "המשתחוה למעיין, מימיו מהו לנסכים" - האם מותר להשתמש במי המעיין לנסכים שמנסכים על גבי המזבח, לאחר שאדם השתחוה להם? ואומרת הגמרא, שאם כוונת המשתחוה היתה לעבוד את המים עצמם, הרי ש'למאי דקמיה קא סגיד, וקמאי קמאי אזדו', דהיינו, הוא השתחוה רק למים שהיו מצויים לפניו בשעת ההשתחויה, ומים אלו כבר הלכו להם, ונמצא שהמים המצויים כעת לפנינו אינם אסורים! ומכאן נלמד גם לענייננו - המלכה ביקשה לשתות ממימי המעיין שהיו לפניו, והמלך ענה "לא", וכאשר אמרה שנית "בכוונתי לשתות מהמים הללו", והמלך ענה שוב "לא", הרי לא על אותם המים ענה את ה"לא", כי המים הראשונים כבר הלכו להם. כך שאין כאן ג' פעמים "לא" על אותו הדבר, אלא שלושה הוראות נפרדות של המלך. וממילא נמצא שגם על המים ששתתה המלכה לבסוף, לא חלה אזהרת המלך, כי הוראתו שלא לשתות, היתה על המים שכבר "אזדו להו"...

מעשה נפלא שסופר ע"י רבי יעקב גליס, והובא בספר 'תפארת בנים': הגאון רבי יהושע לייב דיסקין מבריסק זצ"ל, כתב מכתב לרבי חיים נחום זצ"ל, רבה הראשי של מצרים, בבקשה לברר דבר מסויים בעניין התרת עגונה, ולא נענה. בראותו שלא הגיעה תשובה למכתבו, כתב מכתב שני. כעבור זמן מה הגיע מכתב ממצרים, ובו מתנצל רבה של מצרים שלא ענה על המכתב הראשון היות והיה עסוק בבית מלך מצרים, המלך פואד, ורק כאשר שוחרר לכמה שעות, מצא את שני המכתבים שהגיעו מירושלים, ומיהר להשיב עליהם. המהרי"ל דיסקין חשש שמה ישנה גזירה על היהודים במצרים, ולכן עסוק הרב בבית המלך, ושיגר מכתב דחוף לרבי חיים נחום, לדעת מה זה ועל מה זה. ענהו הרב, גופא דעובדא הכי הוה: מלך מצרים ואשתו המלכה, טיילו בגינת ביתן המלך, ליד המעיין, ופרץ ביניהם ויכוח על רצון המלכה לשתות מן המעיין. המלך התנגד, בהדגישו ג' פעמים את התנגדותו, ולמרות זאת המלכה החליטה שלא לציית לדבריו ושתתה מן המעיין. כשסיפור המעשה הגיע לאוזני השרים הקרובים למלכות, רגזו ותבעו מהמלך לנהוג על פי חוקי המלוכה במצרים, שם נקבע, שהממרה פי המלך ג' פעמים, דינו כמורד במלכות. השרים הוסיפו לאיים, שאם המלך לא יכבד את חוקי המלוכה, כשיש לו נגיעה אישית, ימרדו בו ויהרגו אותו. לבסוף הוחלט לתת למלך פסק זמן של ג' חודשים כדי למצוא עילה מוצדקת שלא לדון את המלכה כמורדת במלכות. המלך בא במבוכה, כי לא ידע לשית עצות בנפשו, ובחר ג' אנשים חכמים, משלושת הדתות, כדי לחלצו מהצרה. האחד רבה של מצרים, השני כומר נוצרי, והשלישי ה'קאדי' המוסלמי הראשי. המלך סגר את השלושה בבית מיוחד, על מנת שיעיניו בדבר וינסו למצוא מוצא להצלתה של המלכה.

פניני הפרשה

וכי אינך יודע שכך מתנהגים השודדים הללו? הכל היה מתוכנן מראש! הם שולחים נהג שיבלבל לך את המוח, ובינתיים מגיע אחד מהם מאחור, נוטל את החבילות ובורח..."

אמר לו היהודי האמריקאי: "וכי אינך מודע לכך? זה היה מתוכנן מראש, כך מתנהגים השודדים הללו. הם שולחים נהג שיעמוד ויבלבל לך את המוח: מחיר גבוה מחיר נמוך, בורו פארק פלטבוש, לא מבין כן מבין... וכאשר אתה עסוק איתו, מגיע מאחור גזלן, נוטל את החבילות ובורח..."
את התפילין הוא מצא בסוף בדרך מעניינת, פלאי פלאים. בזכות שהוא מעולם לא דיבר דברים בטלים עם תפילין. ואכמ"ל. אבל המזוודות נגנבו. זו כוונת הכתוב "ושמרתם את המצות" - את המצוות. אותו התכסיס, כי ממש אותה העצה יש ליצר הרע כיצד לגנוב בערמה מהיהודי את המצוה: יהודי מתחיל לברך ברכת המזון ואומר "ברוך אתה ה'". מיד מגיע השווארצער יצר הרע [-היצר הרע השחור] ומכניס לו לראש: "לגמרי שכחת! הולכים היום לאסיפה הדחופה!". מיד הוא חושב מה יהיה בפתח האסיפה, מה יאמרו בה, מה יגיד פלוני, באמצע 'ברכת המזון' חושב ומתכנן, ולפתע מוצא את עצמו ב"ובנה ירושלים"... הוא ממשיך לחשוב על האסיפה, עד שמסיים, ואז הוא אומר לעצמו - היכן הברכת המזון שלי? גנבו לי אותה! הגיע היצר הרע ובלבל אותי עם בורו פארק ופלטבוש, עם דולר וסנט, אסיפות ודרשות, ובינתיים כשאני חשבתי הוא חטף לי את הברכה.
"ושמרתם" - שימו לב, תשמרו שלא יגנבו אתכם!
(יחי ראובן)

ושמרתם את המצות (שמות יב ז)
כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה (רש"י).
הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל היה אוהב לספר מעשה שהיה, שהלקח ממנו מופלא ביותר:
יהודי נסע לארה"ב ונחת בשדה התעופה קנדי. ירד מהמטוס, המתין שתעבור מונית לקחתו למחוז חפצו. בדרך כלל נהגי המוניות הם שחורים [שלא תדעו, אבל אתם מכירים את הערבים פה? משהו כזה, הצד השווה בהם שדרכם להזיק ושמירתם עליך]. האיש עומד עם שתי מזוודות וממתין, עד שעצרה מונית לידו. הוא ניגש. לא ידע היטב את שפת האנגלית, אבל עם מה שכן ידע - הצליח להסתדר. 'נשא ונתן' עם נהג המונית שנקב בתחילה במחיר מופקע. סוף סוף הגיעו לעמק השווה, לפתע אמר לו הנהג איזו קללה באנגלית וברח מהמקום, נסע ונעלם.
'בריה משונה, מה הוא בורח אחרי שסיכמנו? צריך עכשיו לעצור נהג שני - חשב לעצמו.
בינתיים הוא הסתובב ובדק מה עם החבילות שלו, ו-אין חבילות! גנבו לו את המזוודות. בהלה גדולה. - שתי מזוודות, טלית ותפילין! הארנק שהיה לו. התחיל לרוץ לכאן ולשם. בינתיים עבר שם יהודי, בעל חסד גדול, והאורח סיפר לו את צערו הרב ומה שקרה לו.

הצוואה המופלאה: הברך יקבל 10 מיליון שקל והבת 2 מיליון, אך בתנאי מראש שהברך יאמר אחריו קדיש כל יום מבלי להחסיר פעם אחת

והתקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך (אבות ב יב)

שהיית קורא לאחי פנימה, יבוא ערב אחד שהוא ישכח ואני ארויח את הכסף, ולכן אני מבקשת ואומרת: ידוע לי כי יש בקהילתכם אנשים הזקוקים לעזרה כספית, אני מוכנה לתת לנזקקים ארבע מאות אלף שקל דרךך, אם בסך הכל קדיש אחד לא תקרא לו פנימה, לא בקום ועשה אלא בשב ואל תעשה..."

האברך נסע לבני ברק למעונו של מרן ראש הישיבה בעל האילת השחר, הציג את הסיפור לפניו אודות יהודי חילוני שמגיע לקדיש בגלל הכסף וכו'. ועוד הסביר לו שככה הכסף ממילא יגיע לידיים לא טובות, כי שניהם אינם שומרים תורה ומצוות, וכך לפחות ארבע מאות אלף שקל יגיעו לעניים אמיתיים. ועוד, מה כבר שווה קדיש של בן כזה, שבא ומפספט בחוץ, ואינו מתפלל אפילו מילה אחת, רק אומר קדיש בשביל הכסף?

מרן ראש הישיבה אמר לו כי כל זה אינו שיקול. אמנם הברך והבת שניהם אינם צדיקים בלשון המעטה, אך עליך לדאוג לקדיש של הנפטר באופן מושלם, ולא לעשות שום שיקולים לטובת הברך או לטובת הבת, אלא לטובת הנפטר [כל קדיש של כל יהודי חשוב עד מאוד]. ואז העלה האברך שיקול נוסף: "הרי יש כאן ביזוי התורה, כי הוא יוצא מהשיעור בקביעות מזלזלת, ואני עצמי יוצא לקרוא לו אח"כ לקדיש, ואם כן חשבתי לעצמי שמוותר לי להימנע מלקרוא לו". הביט עליו מרן ושאל בתמיהה: "וכי קוראים לך 'תורה'?!".

האברך קיבל את ברכת מרן ההצלחה. שב לביתו, השיב טלפון לאחותו כי אין על מה לדבר והוא ימשיך בשלו לקרוא לקדיש. האחות הרימה ידיים מהדרך הזו. הברך המשיך בקדיש שבוע ועוד שבוע. ערב אחד, לפתע אחרי ערבית שאל הברך את האברך: "תאמר לי, אני לא פוגע בך שאני ככה בחוץ ולא תורם רגע אחד כדי להקשיב לך?".

"אני מחלק לשומעים יהלומים, ההפסד כולו שלך", הגיב האברך. "יהלומים?! תמה הברך. "כן, יותר מהיהלומים. תנסה להקשיב פעם אחת ותיווכח". טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, עם כל המשתמע מכך. הברך אזר אומץ והתאמץ, נכנס לשמוע שיעור, ועוד שיעור. ו... כיום הוא התחיל לשמור שבת, ויש לאביו בשמים נחת כפול, לא רק מהקדיש אלא גם שהארבעה מיליון עוברים לידיים טובות, תודות לאברך שלא איבד לו גם לא קדיש אחד.

(ווי העמודים)

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א:
אברך חשוב תושב מרכז הארץ, מוסר שיעורים קבועים מידי יום ביומו באחד מישובי השרון. באותו מושב מעורב, מתגורר יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, שאביו נפטר לפני כחצי שנה. האב, יהודי דתי, הותיר אחריו בן ובת שאינם שומרים תורה ומצוות, ו-12 מיליון שקל כירושה, וגם צוואה חתומה בידי עורך דין: הברך יקבל 10 מיליון שקל והבת 2 מיליון, אך בתנאי מראש שהברך יאמר אחריו קדיש כל יום מבלי להחסיר פעם אחת בשלושת התפילות בכל ימות השנה. אם לא יקיים את התנאי ואפילו בפעם אחת, תתחלק הירושה חצי חצי. הבת פתחה את הצוואה, ואמרה לעצמה: אין מה לחשוש, כי אין סיכוי שאחי יאמר קדיש כל השנה באופן מוחלט שלוש תפילות. מה עשתה? שכרה חברת חקירות שתעקוב אחריו ותתפוס את הפעם האחת שהוא מפסיד את הקדיש, ואז מיד יש לה ביד 4 מיליון שקלים נוספים. אך התוכנית שלה לא היתה קלה, כי גם האדם הזה לקח בחשבון שיתכן שאחותו עוקבת אחריו. הוא היה מגיע בקביעות לתפילת שחרית בלא טלית ותפילין, היה עומד שם כאבל בין חתנים, ומבקש מאחד המתפללים שירמוז לו כשצריך לומר קדיש, וכך הוא היה מגיע בעקביות מדי יום ביומו. גם למנחה ומערב היה מגיע בקביעות מדי יום ביומו. כאמור, באותו יום יש אברך שמוסר שיעור יומי בין מנחה למערב. הברך היה מגיע בקביעות למנחה, אומר קדיש, אך כדי שיחם ושלום! לא יבזבז זמנו על שמיעת שיעור, היה יוצא בקביעות מיד אחרי מנחה, מפספט בחוץ ומשתעמם ובשום אופן לא שומע מילה אחת. הוא סיפר לאברך מוסר השיעור כי הוא בא במיוחד כדי לומר קדיש על אביו, והאברך שריחם עליו, בלי לדעת מה מסתתר מאחורי אמירת הקדיש, היטיב עמו, ובקביעות בסיום השיעור היה יוצא החוצה ומסמן לו בידו כי מתחילים ערבית כדי שלא ישכח את העניין מחמת 'עסקיו' בחוץ.

הבלשים של חברת החקירות מיקדו את מאמצייהם בשעות הללו של מנחה ומערב, המתינו בסבלנות לערב אחד שהברך ימשיך בעסקיו וישכח מעריב אחד, אבל הם לא השיגו את מבוקשם, כי האברך היה יוצא וקורא לו פנימה. האחות הבינה כי היא משקיעה כסף לפח, החליטה ועשתה מעשה. היא ביררה את כתובתו של האברך והרימה אליו טלפון. סיפרה לו את כל הטמון מאחורי הקדיש של אחיה, וכי היא מפסידה ארבעה מיליון שקל. "אני בטוחה שולוי

פניני הפרשה

בא היהודי לרבי משה פיינשטיין זצ"ל ושטח את כאבו: "הרי שמרתי שבת במסירות נפש, ממש כמו שכני. מדוע הוא זכה שכל ילדיו ימשיכו את דרכו, ואני נותרתי כך?"

כי השבת אינה אלא זכות עצומה, וכדאי להם לשמרה בדקדוק רב, אף מתוך מסירות נפש והקרבה עצמית.

אבל אתה לעומת זאת חזרת הביתה שבור ורצוף, כתפוך שחוחות, ובשפל קול הודעת לילדיך: "מי יודע מה יהיה אתנו? בגלל שבת שוב אני מפוטר! אין לנו פרנסה... אין לנו אוכל..."

ילדיך אשר הבינו כי השבת היא מקור הבעיה, הרהרו בינם לבין עצמם: "מי צריך את השבת הזו?... אבא המסכן חונך כך. אבל אנחנו, למה שלא נותר על הכל?...". ואכן, בהזדמנות הראשונה השליכו אחרי גיוון את כל התורה כולה והפכו למחללי שבת ר"ל. הם העדיפו חיים קלים על פני קשי העבודה בקיום התורה והמצוות.

שמחה בעבודת ה' והתייחסות לעול תורה ומצוות כאל 'חג', היא הבסיס לחינוך הדורות הבאים על אדני התורה והמצוות!

(ומתוק האור)

ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו... כי חג ה' לנו (שמות י ט)
מעשה שהיה באמריקה של אותם ימים, בתקופה בה שמירת השבת הייתה כרוכה במאמצים רבים. בשכנותו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל התגוררו שתי משפחות ששמרו שבת במסירות נפש. מדי יום ששי פוטר האבות מעבודתם ונותרו ללא מקור מחיה. אך בעוד שבמשפחה אחת יצאו כל הילדים שומרי תורה ומצוות, במשפחה השנייה - פרקו כולם את עול המצוות והפכו לחלונים גמורים. אביהם בא לפני רבי משה ושטח לפניו את כאבו: כיצד יתכן שכך אירע לזו הלא שמרתי שבת במסירות נפש, ממש כמו שכני... מדוע הוא זכה שכל ילדיו ימשיכו את דרכו, ואני נותרתי כך?

נענה רבי משה ואמר לו: שכנך בא הביתה מדי יום ששי שמח ומאושר ואמר: "ילדים, ברוך ה', גם השבת זכינו למסור את נפשנו! הבה נעשה קידוש בשמחה ונודה לבורא עולם על שהסכים לקחת מאתנו את הקרבן שהקרבתנו לוי"ו נקל לשער את התרוממות הרוח שאותה חשו בני הבית למשמע הדברים, הם חשו

שלושת כללי הזה"ב [-זהירות בדיבור] שמציב ה'חפץ חיים' שיצילו אתכם ממכשול

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים:

מפי השמועה, ללא תוספת נופך ותיאורים; ושיהיה ברור לו שאכן הדבר רע, ואם לא יספר לחברו הוא ייזק מכך].

ב) "ולכוון לתועלת ולא מצד שנאה" [- ולוודא שאכן תצא מכך תועלת].
ג) "ולראות את הנולד מדיבורו, שלא יצא מגדר הדין חס ושלום" [- שלא ייזק השני בגופו בממונו יותר ממה שהיה מגיע לו על פי דין תורה].

ואם שלוש אלה יעשה לה - "ואז ה' יהיה בכסלו שלא ילכד בפח היצר".

***

מחר - א' שבט - מתחילים בעז"ה את המחזור השני בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים'. אם עדיין אינכם נמנים על רבבות הלומדים בסדר לימוד נחוץ וחשוב זה - עכשיו זו ההזדמנות שלכם להצטרף!

"וצור ישראל יצילנו משגיאות, ויראנו מתורתו נפלאות, ברוך ה' לעולם אמן ואמן" (דברי מרן ה'חפץ חיים' בסיום הספר).

היום מסיימים בעז"ה את מחזור הלימוד הראשון לשנה זו בספר 'חפץ חיים'. הסעיפים האחרונים ב'חפץ חיים' עוסקים באופני ההיתר לספר לשון הרע ורכילות כאשר הדבר לתועלת. לאחר שה'חפץ חיים' הביא כמה ציורי מקרים בהלכות אלו, הוא מסיים וכותב:

"ובדעתי היה לצייר עוד איזה ציורים, לענין אומן ושכיר ומשרת וכהאי גוונא" [- כלומר, מקרים בהם מותר או צריך לפעמים לספר לשון הרע לתועלת] - "אך מפני הוצאת הדפוס כי רבה היא ומפני טרדת הזמן נמנעתי מזה".

לכן, במקום זאת מציב ה'חפץ חיים' שלושה כללים, שאם יקפיד עליהם האדם, יצליח להינצל ממכשול:

"אך כללו של דבר, האדם צריך לשום עיניו ולבו על דרכיו ובפרט על מוצא פיו, שלא להתערב בעניינים דבין אדם לחברו -

א) "אם לא שידע מתחילה את הענין בבירור לאמתו" [- לא מהשערות, לא

המוסר היומי

"מפתח של גשמים או פרנסה, אילו היה נמסר ביד מלאך... בכל יום מתים כמה מאות אלפים אנשים שלא השלימו עבודתם..."

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

וגם מפתח של יולדת, אילו היה נמסר לשליח, היו רוב היולדות מתות, כי בשעת לידה נבדקים עוונותיה, ובודאי יש על כל אחת תביעות הרבה של שגגות וזדונות; אבל כשהוא ביד הקב"ה לבדו, שהוא חונן ומרחם ומאריך אף, נשארות בחיים. וכן מפתח של תחית המתים, אילו היה נמסר ביד מלאך, היו כמה מאות אלפים אנשים מכל דור שלא היו זוכים לתחייה, כגון עמי הארץ שאין להם שום חלק בתורה וכו'; אבל כשהקב"ה בעצמו הוא המחיה את האדם, מחפש עליו זכות, אולי החזיק בממונו את התורה וכו'".

[חומת הדת, חתימת הספר א]

"נאמר בגמרא: שלושה מפתחות לא נמסרו ביד שליח, של גשמים ופרנסה, של יולדת, ושל תחית המתים. והטעם הוא - שמפתח של גשמים או פרנסה, אילו היה נמסר ביד מלאך, אם היה רואה שאין האדם עובד להקב"ה כהוגן, היה מתאפק שנה לכל היותר, ובשנה השניה לא היה נותן גשמים ופרנסה, או שהיה נותן רק למחצה ולשליש, ולא היו נמשכים רחמיו לעולם. וממילא, בכל יום היו מתים כמה מאות אלפים אנשים שלא השלימו עבודתם. אבל כשהקב"ה בעצמו, שהוא מקור הרחמים והחנינה, זן ומפרנס לברואיו, הוא נותן לחם לכל בשר, כי לעולם חסדו!"

פעם תקפו את סבתא, הרבנית קנייבסקי, כאבי שיניים עזים. סבא הסטייפלער הזכירה בקידוש לבנה ומיד חלפו כאביה. היא סיפרה על כך לאבא אך הזהירה אותו מלספר זאת, כדי שסבא לא יתפרסם כבעל מופת וירבו הפונים אליו ויתבטל מלימודו

עין הרע, רפואות והצלחה - הרבנית ר. צביון עם סגולות שונות מבית אביה מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

נוהגת כך. (סגולה זו כבר נזכרת בספרים קדומים. כמוכא בספר 'מנחת שבת').
עין הרע:

סגולה נגד עין הרע שמעה אמא מסבא רבי אריה לוי זצ"ל, שקיבל מבעל
ה'לשם: לומר את פסוקי 'נגע צרעת', שהם אחד עשר פסוקים שמתחילים ב-נ'
ומסיימים ב-נ', כל בוקר לאחר התפילה.

הפסוקים מופיעים בסידור, בתפילות למוצאי שבת (שם הם מופיעים כסגולה
לשמירה מפחד), ואלו הם:

"נגע צרעת כי תהיה באדם והוא אל הכהן", "נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ארץ
כנען ואתנו אחוזת נחלתנו מעבר לירדן", "נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך
ה' אלוקיך אליו תשמעון", "נהר פלגיו ישמחו עיר אלוקים קדוש משכני עליון",
"נגד אבותם עשה פלא בארץ מצרים שדה צוען", "נחית כצאן עמך ביד משה
ואהרון", "נפתי משכבי מור אהלים וקינומן", "נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי
בטן", "נופת טטפנה שפתותיך כלה דבש וחלב תחת לשונך וריח שלמותיך כריח
לבנון", "נודו מתוך בבל ומארץ כשדים צאו והיו כעתודים לפני צאן", "נושקי
קשת מימינים ומשמאלים באבנים ובחיצים בקשת מאחי שאל מבנימין".

לאחר מכן אומרים את התפילה הבאה:

"רבונו של עולם, הצל את עמך בית ישראל מכל מיני עין הרע, וכשם שפרשת
כנפיך על אבותינו שבמדבר, שלא שלטה עליהם עינא בישא דבלעם, כן תפרוש
עלינו ברחמיך הרבים להיותנו מכוסים במכסה ובהנהגה בשמותיך הקדושים
מכל עינא בישא".

"אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה", "בטחו בה' עדי עד כי
ביה ה' צור עולמים", "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"
פחדים:

אמא היתה אומרת בשם אבא, כי סגולה נגד פחד, כגון לפני לידה וכיוצא בכך,
לצייר באוויר אל מול העיניים את אותיות שם הוי"ה, ולומר 'אין עוד מלבדו'.
שמחה:

סגולה להיות שרוי בשמחה כל היום: לומר שלוש פעמים את הפסוקים
המופיעים בסידור לאחר אמירת תפילת 'עלינו לשבח': "אל תירא מפחד
פתאום"..." "עוצו עצה ותופר"..." "ועד זקנה אני הוא"..."

עצה נוספת שהיתה שגורה בפייה של אמא, לומר במוצאי שבת על שתיית
משקה חם: "חמין במוצאי שבת מלוגמא".

גמגום:

אמא היתה אומרת כי סגולה לרפא גמגום - להפריד מעל ראשו של המגמגם
חלות שנדבקו באפייתן. באותו זמן יש להתפלל שה' יפתח את מעצורי פיו.

כאב שיניים:

סגולה מסבא הסטייפלר: לומר בקידוש לבנה, לאחר אמירת 'כשם שאני
רוקד' וכו': "כך לא יוכלו כל אויבי לנגוע בי לרעה, ולא יהיה לי (או: לפלוגי)
כאב שיניים".

פעם תקפו את סבתא הרבנית קנייבסקי כאבי שיניים עזים. סבא הזכירה
בקידוש לבנה, ומיד לאחר מכן חלפו כאביה. סבתא ספרה על כך לאבא, אבל
הזהירה אותו שלא יספר זאת, כדי שסבא לא יתפרסם כבעל מופת, וירבו
הפונים אליו, ויתבטל מלימודו.

נשירת שיער:

רפואה זו ידועה היתה לאמא מסבא הסטייפלר: לערבב כף שמן זית, כף שמן
קיק, חלמון ביצה ומספר טיפות מיץ לימון. תחילה יש לחפוף את השיער בשמפו
רגיל ולשטוף. אחר כך לחפוף בתערובת זו, להשהות על הראש במשך עשרים
דקות ולשטוף. יש לחזור על פעולה זו פעם בשבוע במשך תקופה עד להטבה.
(מתוך הספר המרתק 'בית אמ')

ולא יתן הפושחית לבא אל פתיכם לנגף (שמות יב, כג)

בביתנו היו כמויות גדולות של ברכונים מעוטרים, ובהם ברכת 'אשר יצר' -
מספרת הרבנית ר. צביון, בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א - את הברכונים
הללו הביא ר' שמשון הלפרין, כדי שאמא תחלקם.

אלפים-אלפים מהם חילקה אמא לנשים, תוך שהיא מעודדת אותן לומר את
הברכה מילה במילה ובכוונה רבה. (אמא אף תלתה בבית את נוסח הברכה,
באותיות מאירות עיניים והקפידה לברך מתוכו. אף אבא מקפיד על כך.) לדברי
אמא, נשים שהתחזקו באמירת הברכה מתוך הכתב ובכוונה, ראו ישועות גדולות.
אמא היתה ממליצה על סגולה זו לבעיות שונות, ובמיוחד לבעיות עיכול.

סיפרה לנו אמא: אשה מבנות חוץ לארץ באה אל ביתי, ושחה לי על בעיות
הפוקדות אותה בזו אחר זו. רציני מאד לעזור לה, וסיפרתי לה על סגולת
'אשר יצר', שהועילה לרבים. הצעתי לה, שתקבל על עצמה לומר את הברכה
בכוונה ומתוך סידור. רציני לספר לה על מעלת הברכה, והיא התרגשה מאד
ואמרה: "מי כמוני יודעת על מעלתה הגדולה של הסגולה!"

וכה סיפרה לי האשה: "לפני חצי שנה חלה אבי ונאלץ לעבור ניתוח מורכב
בלבו. אחר הניתוח יצא אלינו הרופא ונד בראשו. הוא אמר בחשש, כי ייתכן
שאבי נפגע בניתוח, ולא יוכל לשלוט בצרכיו. הדברים נחתו עלינו כמהלומה
קשה. לא ידענו מה לעשות. באין פתרון אחר, החלטתי לפנות ליושב מרומים...
חפצתי להתחזק בעניין כלשהו שיעמוד לזכותו של אבי.

היות שקשה לי מאד להתפלל בלשון הקודש, ואת כל תפילותי אני אומרת
באנגלית, קיבלתי על עצמי כי את ברכת 'אשר יצר' אקפיד לברך בלשון הקודש
ומתוך סידור. אם חשבתי שזו קבלה קלה, הרי שהתבדיתי - היא היתה קשה
מאד. כל ברכה נמשכה בערך חצי שעה, ולפעמים היה זה באמצע הלילה,
כשקורי שינה אוחזים את עיניי".

"אולם", סיימה האשה, "הסגולה נשאה פרי, ולאחר כשלושה שבועות נרפא
אבי לגמרי!"

***

שלל סגולות ורפואות במגוון תחומים, נשמעו מפיה של אמא. על אודות
הסגולה לרפואה אקדים, כי במשפחתנו הקפידו על המוזכר בהלכה, לומר
לפני כל לקיחת תרופה: "יהי רצון שיהיה עסק זה לי לרפואה שלמה כי רופא
חינם אתה".

בנים תלמידי חכמים:

לכוון בתפילה במקומות הבאים:

ב'הערב נא' שבברכת התורה.

בברכת 'אהבה רבה'.

בבקשה 'למען לא ניגע לרקי' שב'יובא לציון'.

בשבת ב'יקום פורקן'.

הצלחה:

החפץ להצליח בעניינים שבינו לבין אחרים, כגון משפט, מבחן או פגישה
חשובה, יאמר בכוונה רבה: "ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו". יסוד הדברים
נמצא בספרו של רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל. אמא היתה מחלקת דפים בהם
מודפסים דבריו של רבי חיים.

לחץ:

כדי להירגע מלחץ יש לומר את פרק ק"ד בתהלים.

נר שבת מטפסף:

סבתא הרבנית קנייבסקי, היתה מספרת מבית אביה בקוסובה, כי כאשר נר
השבת היה מטפסף על השולחן, נהגו לפתוח סידור ב'לכו נרננה', להניחו סמוך
לנר כדי להזכיר ששבת היום, והנר היה פוסק מלטפסף. סבתא עצמה היתה